

Træ- beskyttelse eller arbejder- beskyttelse

- om træbeskyttelsesmidler

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere

Aktionsgruppen er interesseret i at komme i kontakt med såvel arbejdere som fagforeninger og sikkerhedsrepræsentanter på arbejdspladserne, i faglige klubber og i fagforeninger.

Hvis man står over for sundhedsmæssige problemer på arbejdspladsen, kan Aktionsgruppen yde råd og vejledning og formidle viden og kontakter.

Man får fat i Aktionsgruppen på denne adresse:

Benny Christensen, Arnesvej 44,
2700 Brønshøj. Telefon (01) 60 26 38.

i Århus:

Samarbejdet mellem Arbejdere og Akademikere,
Grønningen 4,
8000 Århus C. Telefon (06) 12 32 00.

i Odense:

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, Fyn,
c/o Inger Beck, Oluf Bagersgade 41,
5000 Odense C. Telefon (09) 11 76 59

i Ålborg:

Arbejdsgruppen Arbejdere Akademikere,
Nordjylland,
c/o Casper Steffensen,
Snedker-Tømrerforbundet, afd. 3,
Kayerødsgade 37-39,
9000 Aalborg.
Telefon: (08) 13 12 44.

Illustrationer: Joakim Knop

Tryk: Agitryk.

1. oplag, København 1984, 3000 eksemplarer.

Træ- beskyttelse eller arbejder- beskyttelse

– om træbeskyttelsesmidlerne

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere

Indhold

Forord	3
Indledning	5
Hvad er de mest anvendte træbeskyttelsesmidler	6
– og hvor sundhedsfarlige er stofferne	
Organiske opløsningsmidler	8
Glycoler	8
Bindemidler	9
Blødgørere	9
Pigmenter	9
Sikkativer	9
Midler mod skadedyr og svamp i træ	10
Træbeskyttelsesmidlerne beskytter træet	14
men angriber dig	
OBS!	16
Beskyttelse	17
Husk	19
Krav	20
Forlang altid det mindst giftige middel	21
til det pågældende arbejde	

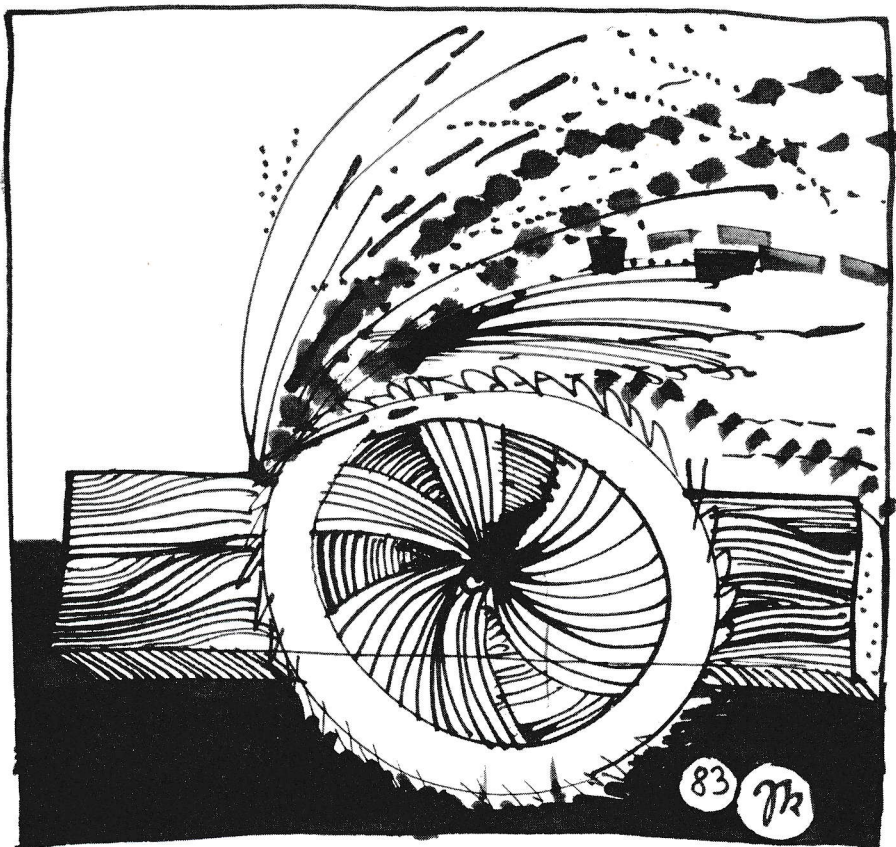
FORORD

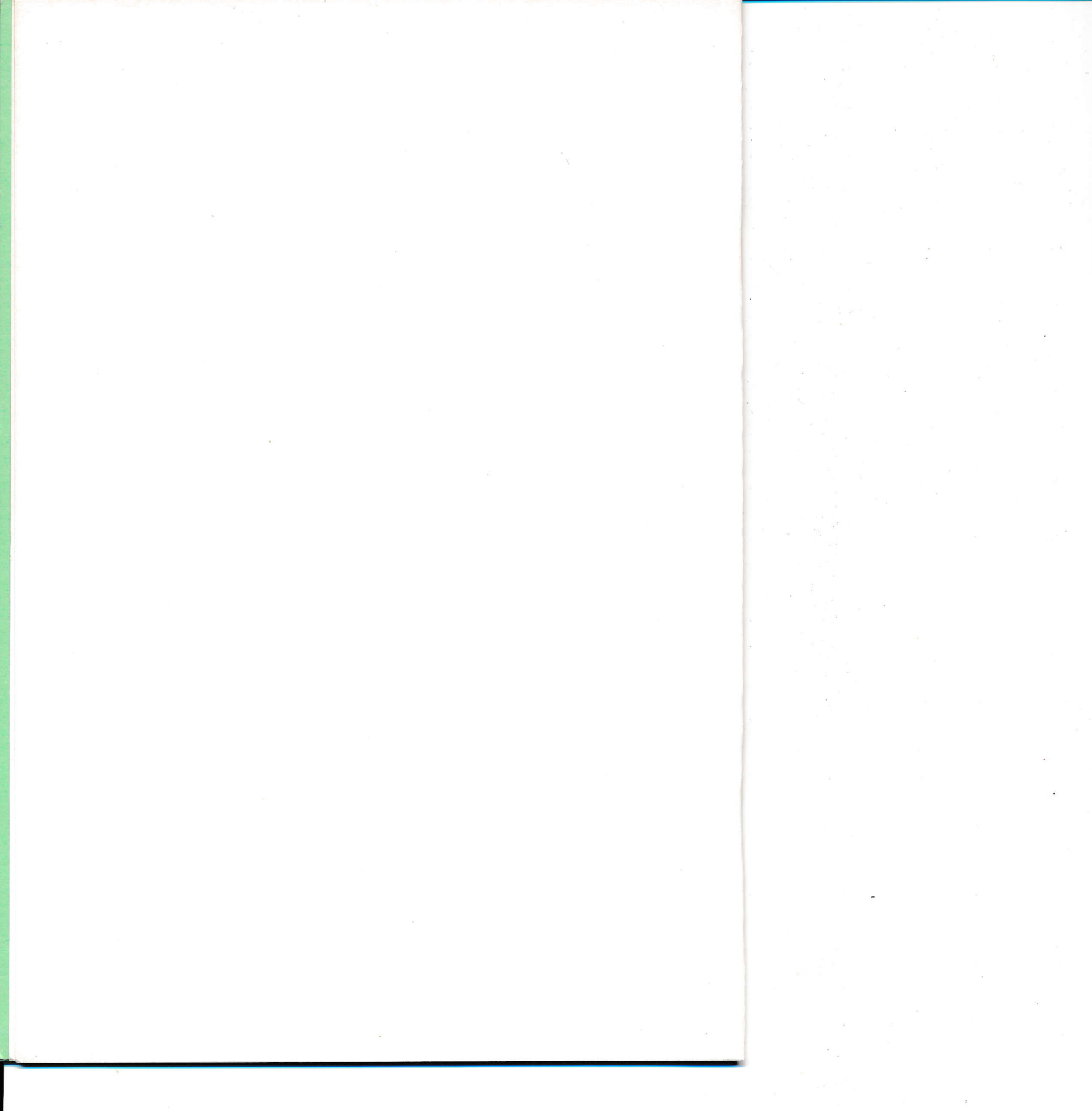
Der bliver i byggeriet brugt større og større mængder af svampedræbende midler på både træ og murværk.

Det er produkter der ifølge sagens natur er meget giftige, og mange går da også syge og utilpasse hjem fra arbejde.

Denne pjece er skrevet for at gøre opmærksom på, hvor sundhedsfarlige disse midler er.

Vi har ikke tænkt, at pjecen skal læses fra enden til anden, idet siderne fra 8-13 er *opslagssider*, som kan bruges, hvis man er specielt interesseret i de stoffer, som gennemgås dér.

INDLEDNING

Træ er et meget anvendt materiale i byggeriet. Men træ er udsat for skadelige påvirkninger, især fra forskellige træ-ødelæggende svampe. Disse skader kan forebygges ved konstruktiv træbeskyttelse eller ved kemisk træbeskyttelse.

Konstruktiv træbeskyttelse vil sige, at man i bygningskonstruktionen opnår luft og ventilation omkring træet, så det ikke udsættes for råd og svamp.

Kemisk træbeskyttelse kan foregå ved imprægnering eller overfladebehandling af træet.

De kemiske stoffer, der anvendes til denne træbeskyttelse, udgør et alvorligt arbejdsmiljø-problem, og det er det, vores pjece handler om.

De fleste bygningsarbejdere er udsat for direkte kontakt med disse kemiske stoffer.

Det trykimprægnerede træ, som blandt andet kan indeholde arsen, krom og kobber, leveres ofte i våd tilstand fra fabrikken, idet udtørnings- og lagringsperioden næsten aldrig overholdes.

Det vil sige, at man kommer i direkte kontakt med skrappe kemikalier, når man bærer på træet, og man oversprøjtes med det våde savsmuld, når man høvler, fræser og saver. Desuden kan det sprøjte på hænder og ansigt, når der skrues eller slås søm i det våde træ.

Det tilsyneladende tørre træ kan afgive sundhedsskadelige dampe. Men også det helt tørre og vellagrede træ kan være sundhedsfarligt, idet savsmuld og støv, som opstår under håndtering og bearbejdning af træet, indeholder giftstoffer fra træbehandling. Dette gælder både for trykimprægneret og for overfladebehandlet træ, idet begge processer har til formål at gøre træet giftigt.

Overfladebehandlingen foregår i værksted, på fabrik eller byggeplads, hvor træbeskyttelsesmidler kan påføres med pensel eller rulle, ved dypning eller sprøjtning, den sidste proces er specielt farlig på grund af sprøjtetågen.

Behandling af murværk. Indenfor murerfaget benyttes blandt andet svampebekæmpelsesmidler almindeligvis ved angreb af ægte hussvamp. Arbejdsmetoden er som oftest flg.: Det angrebne murværk hugges rent for puds, og fuger kradses ud i ca. 2 cm dybde. Murværket bliver derefter brændt med blæselampe, hvorefter der enten stryges eller sprøjtes med svampebekæmpelsesmidlet.

Skal der mures eller pudses igen, bliver mørtelen tilsat svampebekæmpelsesmidlet. Og der afsluttes med endnu en påstrykning eller sprøjtning med bekæmpelsesmidlet.

Det vil sige, det er en arbejdsproces, der er ensbetydende med konstant, direkte kontakt med meget giftige stoffer.

Både når man arbejder med træ og med murværk, er der en risiko for at de sundhedsskadelige stoffer trænger ind i kroppen, enten ved *indånding* eller ved *indrængen gennem huden* eller *ved at man kommer til at sluge* det giftige støv.

Læs mere om sundhedsfarer ved kontakt med farlige stoffer i »**Din Håndbog om Kemiske Stoffer**« AAA, 1983.

Det er sundhedsfarligt at arbejde med træbeskyttelsesmidler, da det er giftige stoffer, det drejer sig om. Stoffer, hvis hovedopgave er at dræbe levende organismer, nemlig skadedyr og svampe. Disse dyr og svampe er ligesom os opbygget af celler, og de specielle midler i træbeskyttelsesprodukterne er forskellige former for *cellegift*.

DET, DER ER SKADELIGT FOR SVAMPECELLER, KAN OGSÅ VÆRE SKADELIGT FOR MENNESKECELLER.

HVAD ER DER I DE MEST ANVENDTE TRÆBESKYTTELSESMIDLER – OG HVOR SUNDHEDSFARLIGE ER STOFFERNE

Hovedbestanddele i de vandopløselige træbeskyttelsesmidler til trykimprægning er: *kobber, arsen, vand og opløsningsmidler*.

Hovedbestanddele i de vandopløselige midler til påstrykning er: *vand, glucoler og svampedræbende stoffer*.

Hovedbestanddele i de oliebaseerede træbeskyttelsesmidler er: *tinforbindelser og opløsningsmidler*.

Men der indgår mange flere stoffer i produkterne, og vi har i det følgende gennemgået nogle af de sundhedsfarer, der er forbundet med de mest anvendte indholdsstoffer i træbeskyttelsesmidlerne, nemlig:

organiske opløsningsmidler: *glykoler, bindemidler, blødgørere, pigmenter og sikkativer*.

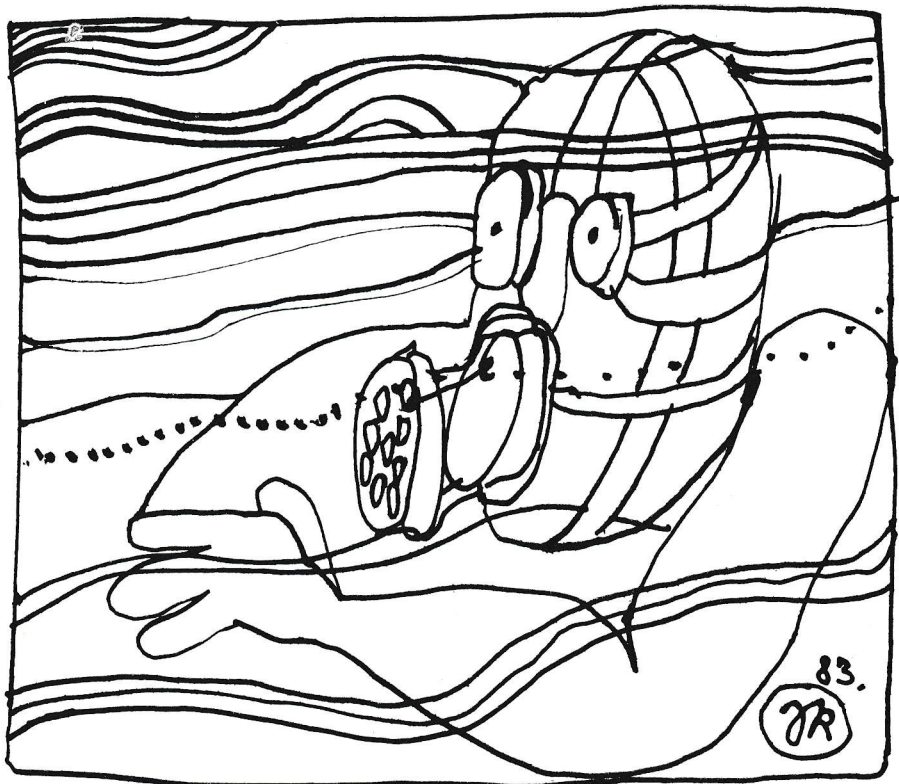
Derefter de svampe- og insektdræbende stoffer i alfabetisk rækkefølge, nemlig:

arsen, benzalkoniumklorid, bor, chlorothalonil, dichlofluanid, endosulfan, fluor, furnecycloz, klorfenoler, kopper, kreosot, kromforbindelser, lindan og tinforsindelser.

Alle disse stoffer er sundhedsfarlige på den ene eller den anden måde.

Stofferne gennemgås i det følgende fra side 7 til side 13.

Det er ikke hensigten at disse sider skal læses fra enden til anden, men at de kan bruges som opslagssider, sådan at man kan læse om de stoffer, man er specielt interesseret i.

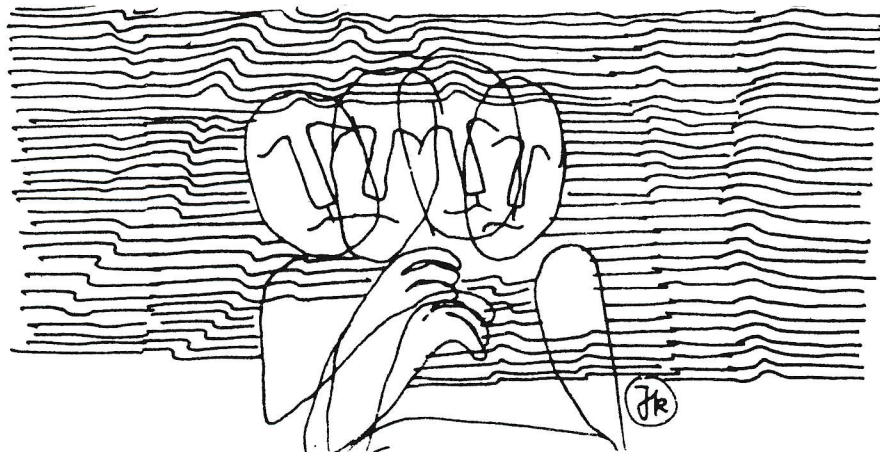

ORGANISKE OPLØSNINGSMIDLER:

De findes i oliebaserede træbeskyttelsesmidler, men også i mindre mængde i de vandbaserede midler.

Opløsningsmidlerne kan beskadige de fleste af kroppens organer. Man kan få »skrumpehjerne«, galopperende hjerte, lever- og nyreskader, mavepine, muskeltræthed, røde, tørre og irriterede slimhinder i øjne, næse og svælg, lungerne kan beskadiges, og man kan få eksem. Desuden kan knoglemarven, æg- og sædceller og foster beskadiges.

Læs mere om opløsningsmidler i pjecerne: »Organiske Opløsningsmidler« fra Arbejds miljøfondet, og »Arbejds miljø og fosterskader« fra AAA.

GLYCOLER:

De vandbaserede midler indeholder store mængder glycoler. De fungerer som opløsningsmidler, der ved forgiftning kan påvirke hjerne, nervesystem og nyrer. Denne forgiftning kan opstå, hvis stoffet trænger gennem beskadiget hud, f.eks. hud med eksem eller rifter og sår, eller hvis man kommer til at sluge stoffet. Men man skal være udsat for ret store mængder, før der opstår forgiftning.

Dampene virker slimhinde-irriterende, og det er en god advarsel – koncentrationen i luften er nemlig ved at blive for høj, når det begynder at svie i øjnene, og munden føles tør.

BINDEMIDLER:

Alkyd og akryl er ofte anvendt som bindemidler. Alkyd i de oliebaseerede produkter og akryl i de vandbaseerede. Rester af akryl-monomere, der altid vil være til stede i små mængder, kan trænge gennem huden og fremkalde allergi, det vil sige, at man vil være overfølsom overfor stoffet næste gang, man kommer i kontakt med det.

BLØDGØRERE:

Som blødgørere anvendes ofte stoffer, der hedder -phtalater til »efternavn«, f.eks. di-butyl-phtalat, di-octyl-phtalat eller di-otyl-phtalat eller di-ethylhexyl-phtalat. Det sidstnævnte stof er kræftfremkaldende, alle -phtalater kan irritere huden og give anledning til eksem. Ved synkning af di-butyl-phtalat kan man få ildebefindende, svimmelhed, smerter i øjnene samt nyreskader.

Phtalater i større mængder kan skade testiklerne og dermed nedsætte evnen til at få børn, og stofferne er højst sandsynligt fosterskadende, idet de ved dyreforsøg har vist sig at beskadige fostre, hvilket passer sammen med, at de i kemisk struktur ligner thalidomid, et stof som fandtes i midler, der blev givet til de gravide kvinder mod kvalme. Stoffet skadede fostrenes udvikling, så mange blev født misdannede bl.a. uden arme.

PIGMENTER:

Som pigment bruges blandt andre bly-kromater. Bly ophobes i knoglerne og kan ændre knoglemarven. Det tager ca. 10 år for kroppen at skille sig af med halvdelen af det bly, som findes i knoglerne.

Bly kan give kroniske nyreskader og skade nervesystemet. Bly kan endvidere skade testiklernes evne til at danne ordentlig sæd og kan desuden skade fostre. Indånding af blykromater øger risikoen for lungekræft kraftigt, og de kan give åndedrætsbesvær og bronkitis. Andre kromater kan irritere og ætse slimhinder og hud og fremkalde hududslet og eksem.

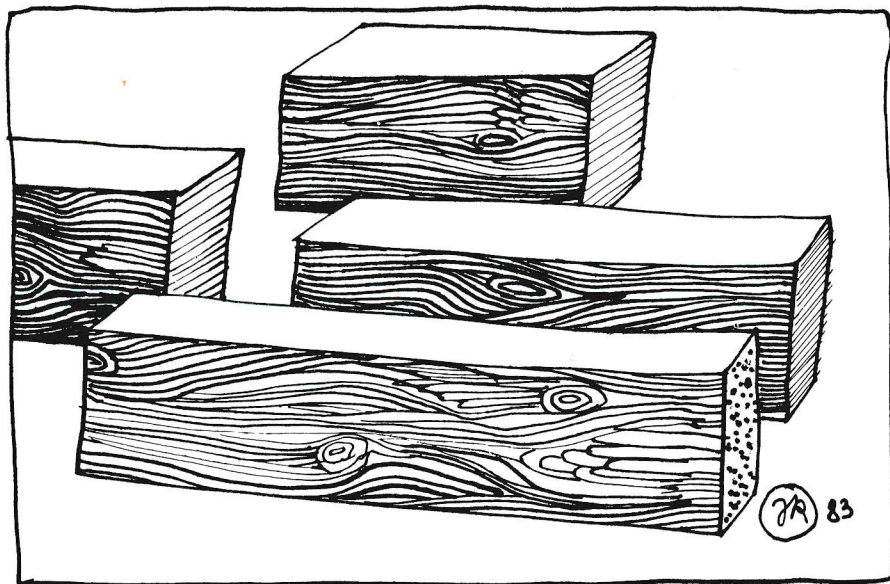
SIKKATIVER

Sikkativer er stoffer, der fremmer tørringsprocessen. Der bruges bl.a. kobolt, som ved gentagen hudkontakt kan give allergi og eksem. Regelmæssig indånding af kobolt-støv kan forårsage en speciel og meget alvorlig lungesygdom, støvlunge, hvor også hjertet og blodkarrene angribes. – Kobolt er mistænkt for at være kræftfremkaldende.

MIDLER MOD SKADEDYR OG SVAMP I TRÆ:

Det drejer sig om midler, der kan dræbe svampe (= fungus) og insekter. De kaldes fungicider og insekticider.

Stofferne omtales i alfabetisk rækkefølge.

Arsenforbindelser er meget giftige stoffer, arsen-tri-oxid er det fra kriminalromernerne kendte arsenik!

Af mindre kontante giftvirkninger kan nævnes, at arsen-tri-oxid og arsen-penta-oxid virker irriterende på hud og slimhinder, og kan medføre betændelse i øjne og sår i næsen. Hvis man indånder eller kommer til at sluge arsenforbindelser, kan der opstå hovedpine, svimmelhed, opkastninger, mavesmerter og diarré, og man skal ikke indtage mange hundrededele af et gram, før man dør!

Ved længere tids udsættelse for stofferne kan der forekomme hævede øjenlåg, eksem, farveforandringer i huden og hvide streger på fingre og tånegle.

Der kan opstå mavebesværigheder, lever- og nyreskader og ændringer i blodet. Nerverne kan ligeledes beskadiges, hvilket vil ytre sig som snurren og nedsat følesans i hænder og fødder. Undersøgelser blandt mennesker har vist, at arsenforbindelser er meget potente kræftfremkaldere. De kan give kræft i hud, lunger og lever. Stofferne er desuden fosterskadende.

Benzalkoniumchlorid virker irriterende på huden, og kan ved længere tids kontakt fremkalde eksem.

Bor, borat eller boraks. Borater er let hudirriterende. De kan trænge gennem ødelagt hud og slimhinder og forårsage forgiftninger, der kan ytre sig som ildebefindende, diarré, mavesmerter og opkastninger. Ved lang tids udsættelse for mindre mængder kan der ses hårfald, og der kan opstå gener som irritation i halsen, næseblødninger og lav blodprocent med træthed.

Der er stor forskel på, hvordan den enkelte reagerer overfor bor.

Ved dyreforsøg har borater i større mængder givet anledning til sterilitet hos handyr.

Chlorothalonil, tetra-chloro-iso-phtalo-nitril er erkendt kræftfremkaldende.

Dichlofluamid er hudirriterende og allergifremkaldende.

Endosulfan trænger gennem hud og virker ødelæggende på nervesystemet, der kan opstå snurren omkring munden, følelsesløs tunge, man kan ikke tåle lys og føler stærkt ubehage ved berøring. Desuden kan der komme hovedpine, kvalme, indvendige rystelser og sitren på hænderne.

Fluor, Natrium-fluorid virker irriterende på øjne og luftveje. Indånding eller synkning kan give hoste, utilpashed, opkastning, åndenød, mavesmerter og diarré.

Påvirkning gennem længere tid kan give plettet og beskadiget tandemalje, træthedsfølelse, forstoppelse og skeletforandringer.

Furmecyclox: Fra Miljøstyrelsen har vi kunnet få oplyst, at stoffet er stærkt hudirriterende, og at det ikke skulle kunne fremkalde kræft eller fosterskader. Men vi har intet fået at vide om stoffets sundhedsskadelige virkninger iøvrigt.

Klor-fenoler, penta-chlor-phenol, stofferne er hudirriterende og kan fremkalde eksem. Der kan desuden opstå lyseksem, hvis man går i sollys efter at have arbejdet med klor-fenol. Kontakt med stoffet kan forårsage store bydelignende bumser, kaldet klor-acne.

Chlor-fenoler er i det hele taget meget giftige stoffer, der kan beskadige alle kroppens dele. De kan påvirke hjernen, lunger, muskler, lever og nyrer, så der kan opstå hovedpine, kramppe, muskelsvaghed, åndedrætsbesvær og appetitløshed.

Stofferne er erkendt kræftfremkaldende, og dyreforsøg har vist, at penta-chlor-fenol er fosterskadende.

Sådanne stoffer som chlor-fenolerne kan ofte være forurenede med det ekstremt giftige stof dioxin, som forgiftede hele Seveso og omegn.

For at chlor-fenolerne må anvendes i træbeskyttelsesmidler, skal de opfylde visse renhedskrav, stillet af Miljøstyrelsen. Disse krav kan, ifølge producenterne, kun opfyldes for natrium (Na.)-saltet af penta-chlor-fenol. Der har været givet dispensation fra renhedskravene, så også andre chlor-fenoler har måttet anvendes, men disse dispensationer er nu alle udløbet, undtagen når midlet eksporteres!!

Natriumsaltet af penta-chlor-fenol indgår ikke i noget produceret træbeskyttelsesmiddel, men det har i mange år været fast praksis at håndværksmestre, især murermestre, ved hjælp af en giftrekvise selv indkøber dette stof og andre chlor-fenoler, som ikke opfylder renhedskravene, for derefter at blande deres eget træbeskyttelsesmiddel. Arbejdstilsynet har nu fået sat en stopper for denne praksis ved at nægte at påtegne giftrekvise ud fra den betragtning, at træbeskyttelsesmidler med chlor-fenoler ikke vil kunne godkendes af Miljøstyrelsen, som administrerer lovgivningen om træbeskyttelsesmidler.

Det skulle altså idag ikke være muligt at blive udsat for chlor-fenoler i træbeskyttelsesmidler. Derfor bør du kontakte Arbejdstilsynet, hvis du alligevel bliver udsat for disse stoffer på din arbejdsplads.

(Stofferne udtales klor-fenoler, men skrives ofte chlorphenoler.)

Kobber (cupri = kobber) cupri-naphthenat, cupri-oxid, cupri-culfat. Støv og røg virker irriterende på luftvejene og lungerne. Indånding kan give smagsforandringer, utilpashed, mavesmerter og diarré. Der kan fremkomme metalrøgsfeber, der ytrer sig som hoste, metalsmag i munden, tørhed i halsen, feber, smerter i muskler og led, og i svære tilfælde lungeskader.

Ved længere tids udsættelse kan der opstå leverskader og ændringer af blodet.

Kreosot dannes af stenkulstjære og indeholder bl.a. benz-pyrener, stoffer, der er kendt kræftfremkaldende. Og denne virkning har været kendt meget længe, lige siden det i 1870'erne blev bevist at skorstensfejdrenge i England fik pungkraft, fordi de i deres arbejde blev udsat for benz-pyrener.

Kreosot på huden reagerer med sol-lyset, og der kommer et voldsomt hududslet (lyseksem eller foto-toksisk eksem).

Krom chrom-tri-oxid, natrium-di-chromat. Stofferne er ætsende og kan ødelægge huden direkte. De er også overfølsomhedsfremkaldende, så huden kan ødelægges af allergisk eksem. Slimhinderne i luftvejene kan irriteres og

ødelægges. Man kan få sår og astma-lignende bronkitis. Indånding af chromater betyder øget risiko for lungekræft .

Lindan svarer til endosulfan i giftvirkning se side 11 .

Stoffet er desuden kræftfremkaldende i dyreforsøg. Det ophobes i organismen, i fedtvævene. Lindan virker forstærkende på opløsningsmidlers giftighed, ligesom opløsningsmidler forstærker giftigheden af Lindan. Stoffet påvirker desuden leverens afgiftningssystem kraftigt, hvilket igen kan påvirke hele organismen.

Tin, tri-butyl-tin-naphtenat, tri-butyl-tin-oxid. De tinforbindelser, som anvendes i træbeskyttelsesmidler, er de mest giftige tinforbindelser, der eksisterer. De virker irriterende på hud og slimhinder og generer øjnene og luftvejene.

Stofferne kan optages gennem huden, og det kan føre til hovedpine, synsforstyrrelser, kvalme, appetitløshed og diarré, især forekommer der hyppigt hovedpine og diarré. Stofferne kan også medføre blodmangel og deraf følgende træthed og svimmelhed.

Udsættelse for tinforbindelser kan føre til leverskader.

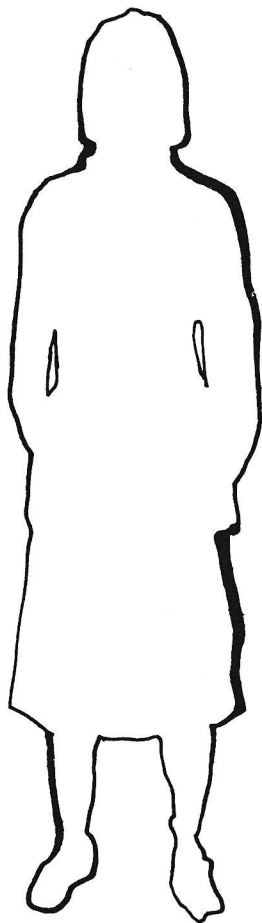
Hvis rotter får tinforbindelser gennem føden, bliver de sterile, hvorfor man kan mistænke, at stofferne også kan ødelægge vores evne til at få børn.

Daglig udsættelse for tinforbindelser kan føre til ophobning i kroppen, som ikke kan nå at udskille stofferne, og de ophobes da i nyrer, hjerte, muskler, lever og hjerne.

Træbeskyttelsesmidlerne beskytter træet men angriber dig

Mundhule og tænder kan beskadiges af kobber, fluor, endosulfan, lindan, kromater og opløsningsmidler.

Nyrerne kan beskadiges af tinforbindelser, klor-fenoler, arsen, phtalater og opløsningsmidler.

Øjne kan beskadiges af tinforbindelser, kobber fluor, endosulfan, lindan, arsen, phtalater og opløsningsmidler.

Huden kan ødelægges af tinforbindelser, kromater, klorfenoler, benzalkoniumklorid, kobolt, phtalater, akrylater, bor og opløsningsmidler.

Knogler og knoglemarv, knogler kan ændres af fluor. Knoglemarv der danner blodlegemer kan beskadiges af bly, tinforbindelser, kobber og arsen.

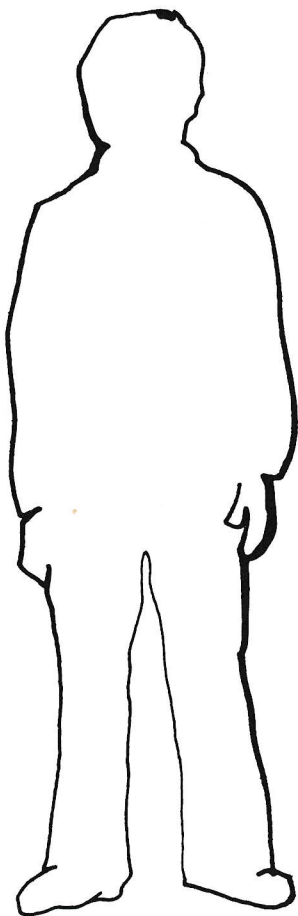
Føstret kan skades af kromater, klor-fenoler, arsen, bly, phtalater og opløsningsmidler.

Træbeskyttelsesmidlerne beskytter træet men angriber dig

Næsen næseslimhinden angribes af kromater, arsen, kobber og opløsningsmidler

Leveren kan beskadiges af tinforbindelse, klorfenoler, arsen og opløsningsmidler.

Æg- og sædceller kan påvirkes af tinforbindelser bly, phtalater, borsyre og opløsningsmidler.

Hjernen angribes af tinforbindelser, lindan, endosulfan, arsen, bly, bor, klorfenoler, phtalater og opløsningsmidler.

Luftrør og lunger kan ødelægges af tinforbindelser, kromater, kobber, klorfenoler, fluor, kobolt og opløsningsmidler.

Mave-tarm, man kan få smerter og diarré af kobberforbindelser, bor og arsen.

Nerverne til arme og ben kan beskadiges af tinforbindelser, klorfenoler, endosulfan, bly, lindan, arsen og opløsningsmidler.

OBS!

Vi har på de foregående sider gennemgået nogle af de stoffer, som indgår i produkter, der er godkendte til træbeskyttelse. At et middel er godkendt af Miljøstyrelsen vil sige, at det er undersøgt med hensyn til de sundhedsskadelige virkninger som opstår her og nu, hvorimod stoffernes langtidsvirkning kun sjældent er undersøgt.

Men der findes ligeså mange eller endnu flere træbeskyttelsesmidler, der hovedsageligt anvendes til beskyttelse af overfladen mod f.eks. skimmel, som ikke skal godkendes og derfor ikke er undersøgt.

Det er ikke muligt at give en samlet sundhedsmæssig vurdering af alle disse midler.

Og der kan allerede være kommet nye til. Markedet forsynes hele tiden med nye kemiske stoffer og produkter, så det er umuligt for folk, der arbejder med produkterne at følge med.

EF's bestemmelser om harmonisering på arbejdsmiljøområdet gør desuden, at dette område bliver massivt styret af interesser, der går mod arbejderklassens mål. Derfor må det være vigtigt at få gennemført de krav, som brede kredse i fagbevægelsen har stillet:

- Fuld forhåndskontrol med **alle** kemiske stoffer og produkter.
- **Fuld** varedeklaration og åbenhed om farevirkning.
- Sikring mod, at EF ikke hindrer en selvstændig dansk lovgivning på arbejdsmiljøområdet.

Som det fungerer nu, er der et stort antal træbeskyttelsesmidler, der indeholder sundhedsfarlige stoffer af ukendt art og i ukendt mængde.

Dertil kommer, at man ikke har noget kendskab til og ingen respekt for, hvad der kan ske af kemiske reaktioner, når man blander forskellige stoffer i et produkt. Det færdige produkt kan være betydeligt mere sundhedsskadeligt end de enkelte stoffer hver for sig.

Desuden er det sådan, at Danmark ikke selv kan bestemme, hvordan træbeskyttelsesmidlerne skal klassificeres og mærkes.

BESKYTTELSE

Den første og vigtigste form for beskyttelse er at sikre sig, at der bruges det mindst giftige middel til det pågældende arbejde, jvf. Arbejdstilsynets bekendtgørelse 463 »Om erhvervmæssigt malearbejde« § 6 om *erstatningsprodukter*.

Hvis der ikke findes rimelige produkter, er det vigtigt at huske, at det som regel er teknisk muligt at fremstille produkter, der ikke er nær så sundhedsskadelige som hovedparten af de, der er på markedet nu.

En anden form for beskyttelse er ændring af en farlig arbejdsproces.

F.eks. arbejder murerne under meget sundhedsfarlige forhold, når de skal bekæmpe hussvamp. Som beskrevet på side 4 skal det rensede murværk først påføres svampebekæmpelsesmiddel, derefter skal der mures eller pudses op med mørtel, der også er tilsat bekæmpelsesmidlet og til sidst påføres den færdige mur igen svampebekæmpelsesmidlet.

Den hér beskrevne arbejdsgang er den, der som oftest forlanges af forsikringsselskaber i samarbejde med Teknologisk Institut.

Forsikringsselskabernes krav har klart forringet murerens arbejdsmiljø idet de forlanger en arbejdsproces, der er ensbetydende med konstant direkte kontakt med meget giftige stoffer.

Murersvendene klagede da også over forgiftningssymptomer, hvilket resulterede i at Murersvendenes Fagforening i København rettede kontakt til et firma, som producerer svampebekæmpelsesmidler, og til Arbejdstilsynet.

Dette har foreløbig resulteret i, at firmaet har ændret sine arbejdsanvisninger. Og Arbejdstilsyns-kredsen har givet forbud mod at tilsætte bekæmpelsesmidlet til mørtelen. Forbruget er så begrænset til påstrygning på murværket før og efter evt. pudning.

Den tredje mulighed for beskyttelse er brug af personlige værnemidler.

Der findes regler, som kan bruges til beskyttelse mod »beskyttelsesmidlerne«. – Brug Arbejdstilsynets vejledning om foranstaltninger mod sundhedsfare ved bygningsmalerarbejde. 360/1 1982.

De træbeskyttelsesmidler, som er baseret på organiske opløsningsmidler har kode 3-1 til 3-5, og de vandbaserede 0-1.

Personlige værnemidler og særligt arbejdstøj		Kodenummer
	3-1	
Arbejdssted	Påføringsmetode	
	Spartel Pensel Rulle o.lign.	Sprøjte
Udendørs	Gasfiltermaske a) h) i) k)	Luftforsynet helmaske g) Handsker Hætte Overtræksdragt
Indendørs Lille flade*	Gasfiltermaske h) i) k)	Luftforsynet helmaske g) Handsker Hætte Overtræksdragt
Indendørs Stor flade	Luftforsynet helmaske f) h) i) k)	Luftforsynet helmaske Handsker Hætte Overtræksdragt

Personlige værnemidler og særligt arbejdstøj		Kodenummer
	3-5	
Arbejdssted	Påføringsmetode	
	Spartel Pensel Rulle o.lign.	Sprøjte
Udendørs	Gasfiltermaske a) Ansigtsskærm Handsker Hætte Beskyttelsesdragt	Luftforsynet helmaske Handsker Hætte Beskyttelsesdragt
Indendørs Lille flade*	Gasfiltermaske Ansigtsskærm Handsker Hætte Beskyttelsesdragt	Luftforsynet helmaske Handsker Hætte Beskyttelsesdragt
Indendørs Stor flade	Luftforsynet helmaske f) Handsker Hætte Beskyttelsesdragt	Luftforsynet helmaske Handsker Hætte Beskyttelsesdragt

*) Små flader er overflader, der hver for sig ikke er større end 4 m² og som tilsammen højst udgør 1/10 af den samlede overflade i et rum.

Husk noterne.

Ordforklaring og noteforklaring findes på indersiden af omslagets bagside, der kan foldes ud.

HUSK:

- at hvis et kemikalie er mærket, så er der al mulig grund til at tage advarselssætningerne alvorligt,
- at mærkningen sjældent beskriver den reelle fare,
- at mærkningen ikke tager højde for langtidsvirkningerne,
- at et tilsyneladende harmløst kemikalie godt kan være farligt,
- at du altid – trods mærkning – skal forlange datablade for kemikalierne.

KRAV

Der er mange faggrupper, der kan komme i direkte kontakt med de giftige stoffer i træbeskyttelsesmidlerne. Stoffer, der kan trænge gennem huden, eller stoffer, der udsender farlige dampe.

Man må kræve, at der ikke unødvendigt anvendes træbeskyttelsesmidler på snart sagt alt slags træ i byggeriet.

Det er f.eks. ikke nødvendigt at bruge svampedræbende midler på indvendige karme og døre. Det er heller ikke rimeligt ukritisk at bruge disse giftmidler som grundning. Der findes grundere med udmærket bindeevne, der ikke er så giftige.

Der skal stilles krav om, at der i byggeriet, overalt hvor det er muligt, anvendes konstruktiv træbeskyttelse.

De projekterende må i højere grad vurdere materialevalg og mulighed for fremtidig vedligeholdelse, såvel overfor nybyggeri som renovering. (Jvf. Arbejdstilsynets vejledning 83/1978 § 7 stk. 1.)

Spørg altid, om det er nødvendigt med træbeskyttelse baseret på organiske opløsningsmidler.

De vandbaserede træbeskyttelsesmidler indeholder imidlertid også sundhedsfarlige stoffer. Derfor må intet kemisk produkt anvendes uden at være godkendt med henblik på brugerens sikkerhed og sundhed, og det må angives på produkterne, hvilken virkning det har på den menneskelige organisme.

Forlang altid det mindst giftige middel til det pågældende arbejde

(Jvf. Arbejdstilsynets bekendtgørelse 463)

Sikkerhedsarbejdet, som det er nu, er underlagt mangelfulde bestemmelser. Specielt sikkerhedsrepræsentanter må gennem lovgivning sikres fuldstændig mod afskedigelse, og må ligeledes sikres øgede beføjelser til regulering af arbejdsprocesserne.

Hent oplysning gennem din sikkerhedsrepræsentant, bedriftssundhedstjeneste, eller den lokale arbejdstilsynskreds.

Du kan hente hjælp i din fagforening, hvor flere forbund i dag har tilknyttet arbejdsmiljøkonsulenter.

Du kan kontakte Arbejdstilsynets produktregister, Kemikaliekontrollen, Miljøstyrelsen eller Giftinformationen på Rigshospitalets Arbejdsmedicinske klinik.

Aktionsgruppen Arbejdere/Akademikere kan formidle kontakt til arbejdspladser med erfaringer på området.

1. Stop overdreven brug af træbeskyttelsesmidler.
2. Udtørnings- og lagringsperioden for trykimprægneret træ skal overholdes.
3. De giftige og sundhedsskadelige stoffer skal erstattes af mindre skadelige stoffer.
4. Alle sikkerhedsregler skal strengt overholdes under arbejdet med stofferne.
5. Der skal være fuld forhåndskontrol (godkendelsesordning baseret på sundhedsmæssige kriterier) og fuld dansk varedeklaration.

HUSK

Træbeskyttelsesmidler ødelægger svampe og skadedyr – de kan også ødelægge dig!

Aktionsgruppens pjecer

Aktionsgruppen har – bl.a. i samarbejde med fagforeninger – udsendt en række pjecer om arbejdsmiljøspørgsmål.

Pjecerne er skrevet m.h.p. at kunne anvendes som materiale til arbejdsmiljøkurser, studiekredse og faglige konferencer.

1. En arbejdskammerat døde – en gennemgang af en arbejdsskadesag. (3 kr. inkl. moms.)
2. Skorstenfejernes arbejdsmiljø (kr. 7,- inkl. moms.)
3. Håndbog om arbejdsskadeerstatning – ny revideret udgave 1982 (kr. 15 inkl. moms.)
4. Det gælder dit helbred – et anklageskrift i en arbejdsskadesag (kr. 6,- inkl. moms.)
5. Epoxy – en folder (kr. 10 for 10 stk. inkl. moms.)
6. En arbejdskammerat døde – en gennemgang af en arbejdsskadesag. (3 kr. inkl. moms.)
7. Bedriftssundhedstjenesten – kan den bruges? (kr. 10,- inkl. moms.)
8. Kopimaskiner og sundhedsfarer – 2. udgave med efterskrift 1982 (kr. 15,- inkl. moms.)
9. Vognmaleren – En pjece om organiske opløsningsmidler (kr. 10,- inkl. moms.)
10. Skærevæsker – Sundhed – Aktivitet (kr. 25,- inkl. moms.)
11. Håndbog om kemiske stoffer, 1983 (kr. 15,- inkl. moms.)
12. Kontrol med EDB på arbejdspladsen, 1983 (kr. 3,- inkl. moms.)
13. Ny teknologi på kontoret, 1983 (kr. 15,- inkl. moms.)
14. Psykisk arbejdsmiljø, 1984 (kr. 15,- inkl. moms.)

Ved køb af mindst 10 pjecer ydes 10% rabat. Forsendelse er ikke omfattet af priserne.

Betaling foretages på giro eller check, der vedlægges giroindbetalingskort ved fremsendelse af pjecerne.

Aktionsgruppens Information

Udkommer 6 gange årligt, heraf 3 gange som temanummer. Tidligere temanumre har omhandlet: BST, fosterskader, ny teknologi og miljø, psykiske arbejdsmiljøproblemer, § 9-uddannelsen. EF, arbejdsskadeerstatning, fyring af sikkerhedsrepræsentanter. Pris kr. 60,- pr. år.

Hvor får man fat på Aktionsgruppens pjecer?

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere
Arnesvej 44, 2700 Brønshøj. – Tlf. (01) 60 26 38.

Oplysninger om

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikeres formål er at støtte den faglige aktivitet på arbejdspladser og i fagforeninger omkring arbejdsmiljøproblemer. Dette gøres i praksis ved at yde råd og vejledning og formidle viden og kontakter til arbejdere, sikkerhedsrepræsentanter og fagforeningsfolk.

Det er et grundlæggende princip for Aktionsgruppens arbejde, at dette skal foregå på arbejdernes egne præmisser.

Ud over dette praktiske arbejde udsender Aktionsgruppen pjecer om forskellige arbejdsmiljøspørgsmål som f.eks. arbejdsmiljøloven, bedriftssundhedstjeneste, sikkerhedsorganisation.

Formålet med disse pjecer er at skabe diskussion og debat. Pjecerne er derfor skrevet på en sådan måde, at de kan anvendes som materiale ved sikkerheds- og arbejdsmiljøkurser, faglige konferencer, studiekredse og møder.

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere består af arbejdere, sikkerhedsrepræsentanter og fagforeningsfolk og af læger, ingeniører, sygeplejersker, sociologer, socialrådgivere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, farmaceuter m.fl. Desuden er en række klubber og fagforeninger tilsluttet som kollektive medlemmer.

Som medlem kan optages enhver, som ønsker at arbejde i overensstemmelse med Aktionsgruppens formål.

I praksis bliver man medlem ved at henvende sig til Aktionsgruppens kontaktadresse og anmode om at blive medlem.

Kontaktadressen er:

Benny Christensen, Arnesvej 44,
2700 Brønshøj, Telefon (01) 60 26 38.